

ARMATA ROȘIE LA CRAIOVA ÎNTRE 1944-1949 (I)

ȘERBAN PĂTRAȘCU*

Pe 12 august 1949, un eveniment care „s-ar putea numi senzațional”¹ se petrece la Craiova: Armata Roșie părăsește orașul.

Un martor ocular povestește că „armata rusă, care era atât de numeroasă în Craiova (cred că mai numeroasă decât în orice parte a țării), a început să plece spre apus (în direcția Severinului), cu tancuri, autocamioane, lăsând cazărmile unde a stat până acum goale, cu o redusă gardă de pază. Dar nu a plecat numai armata din Craiova, ci a trecut străbătând Craiova și armata ce se afla până acum în Slatina, Caracal etc. Trecerea coloanelor a început cam de la ora 4 după amiază și a ținut în tot cursul nopții de vineri spre sâmbătă. Huruitul greu al roților a fost auzit în tot orașul. Numeroși cetățeni ai Craiovei priveau această defilare de forțe, neașteptată pentru ei. Toată lumea se întreba dacă nu cumva desfășurarea aceasta de forțe militare nu e îndreptată contra Iugoslaviei”².

Se încheia, astfel, o perioadă de cinci ani (1944-1949) de ocupație militară, în care adevărații stăpâni ai Craiovei au fost comandanții trupelor sovietice răspândite pretutindeni în oraș.

Dintre numeroasele aspecte care au caracterizat această ocupație militară (deportarea refugiaților din Basarabia și Bucovina de Nord, ridicările de bunuri în contul Armistițiului, aprovizionarea Armatei Roșii, abuzurile și samavolnicile ostașilor sovietici, sprijinul acordat comuniștilor ș.a.), ne-am propus să înfățișăm dinamica și amploarea prezenței militare sovietice în orașul Craiova.

Se știe cum, după lovitura de stat din 23 august 1944, Armata Roșie, fără a întâmpina vreo împotrivire, a invadat România prin diferite părți. În curând va ocupa întreaga țară, iar la începutul lunii septembrie va ajunge la Craiova.

La 4 septembrie, colonelul Loghin, prefectul județului Romanați, anunța Inspectoratul General Administrativ Craiova că „începând de la orele 5 dimineața, trec prin Caracal, direcția Craiova, venind dispre Roșiorii de Vede, coloane motorizate ale Armatei Roșii, având trupe și armament diferit, inclusiv tancuri”³, iar după numai o oră și jumătate, la orele 6.30, o primă „coloană

* Cercet șt. III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române; e-mail: serban_patrascu@yahoo.com

¹ Constantin I. Năvârlie, *Între abandon și crucificare România 1946-1949*, vol. II, Ediție îngrijită de L. Deaconu, C. Furtună și O. Gherghe, Craiova, Editura de Sud, 2000, p. 258.

² *Ibidem*.

³ S.J.A.N. Dolj, Fond Inspectoratul General Ad-tiv Craiova, dosar 65/1944, f. 130.

motorizată rusă a sosit la Craiova venind din direcția Alexandria-Caracal”, fiind oprită la bariera Caracal⁴.

După o scurtă perioadă de liniște, care părea să fi potolit temerile craiovenilor⁵ cu privire la intențiile rușilor, în Craiova a fost introdus un regim militar sever, condus de către „maiorul Mordvinkin, ofițer riguros și exigent” numit comandant al orașului⁶.

Pe 7 octombrie 1944, din ordinul lui Stalin este trimis la Craiova Serov, locțiitorul Comisarului poporului pentru Afacerile Interne, „în scopul efectuării unor acțiuni operative cekiste”⁷. Acțiunile au constat în arestarea a cca 60 de persoane, printre care șefii autorităților locale (primarul, prefectul, chestorul Poliției, directorul Siguranței, comandantul Garnizoanei orașului), confiscarea a numeroase arme de foc și aparate radio, iar o serie de bunuri, considerate de proveniență sovietică, au fost expediate în U.R.S.S.⁸.

Măsurile represive au loc în urma unor incidente⁹ grave, soldate cu moartea violentă, prin împușcare, chiar în mijlocul orașului, a unor ofițeri

⁴ *Ibidem*, f. 97: Adresa Prefecturii Dolj către Inspectoratul General Ad-tiv Circ. VI Craiova. Despre aspectul înaintării armatei sovietice prin România, un craiovean, colonelul Constantinescu, relatează următoarele: „Coloane nesfârșite de: infanterie, artilerie, tancuri, katiușe, trupe motorizate, căruțe cu cai – cu și fără coviltire – treceau zi și noapte pe șoselele și căile ferate române. Cred că nu a existat absolut niciun sat cât de ascuns prin vălcele și viroage în toată țara să nu fi fost vizitat de ostașii sovietici, deși acele sate nu erau pe arterele principale de înaintare a trupelor operative. De la Dunăre și până în Carpați, mișunau soldații sovietici cu sau fără rost”. (Alexandru Badea Constantinescu, *Labirintul Terorii*, Craiova, Editura Sim Art, 2006, p. 33).

⁵ Constantin I. Năvârlie notează în jurnal: „Astăzi am primit o scrisoare de la soția mea; îmi scrie că la Craiova e bine; a intrat și acolo armata rusă, însă e liniște” (Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. I, pp. 25-26).

⁶ *Misiunile lui A. I. Vâșinski în România. Documente secrete*, București, 1997, p. 78: „2000 de ostași din trupele NKVD au fost plasați în zonele principale ale orașului Craiova pentru introducerea regimului militar sever, iar 250 de soldați alcătuiesc rezerva de intervenție în cazurile unor excese”.

⁷ *Ibidem*, p. 75.

⁸ Operațiunile întreprinse de sovietici i-au înfricoșat pe craioveni: „Pe stradă nu se vedea nimeni, probabil din cauza orei târzii și a fricii de ruși. Trecuse doar un an de când venise ministrul de Interne rus Serov și îngrozise orașul prin arestările efectuate și măsurile introduse de N.K.V.D.” (Cicerone Ionițoiu, *Memorii*, vol. 1: *Din țara sârmelor ghimpate*, Iași, Polirom, 2009, p. 46).

⁹ Cel puțin două incidente de acest fel au avut loc în Craiova, în cursul lunii septembrie. Colonelul Constantinescu își amintește unul dintre ele: „Un caz grav: în primele zile ale intrării trupelor sovietice în Craiova un autocamion transporta la gară arhiva Ministerului de Război, care fusese dispensată la Craiova. În punctul unde Calea București se întretaie cu bulevardul Gării, în spatele Palatului de Justiție, acest autocamion a fost oprit de un căpitan sovietic și câțiva soldați, care au vrut să ia cu forța camionul. În acel moment a sosit o patrulă care a intervenit în ajutor, iar ofițerul sovietic a pălmuit pe sergentul șef al patrulei. Un soldat român a descărcat pistolul automat omorând pe ofițerul rus, iar românii au pornit în viteză cu autocamionul spre gară, iar patrula a dispărut și ea. Soldații sovietici au dat alarma și în scurt timp a sosit un escadron de cazaci. Nu au mai găsit niciun român la fața locului, ci doar pe căpitanul lor mort. Au pornit în galop turbat spre gară și acolo au găsit pe peron un colonel român de intenvență, pe care l-au împușcat pe loc și apoi au dispărut în goana cailor, trăgând focuri de arme și îngrozind populația”. (Alexandru Badea Constantinescu, *op. cit.*, pp. 40-41); al doilea incident se petrece pe 20 septembrie, la orele

sovietici. Asigurarea ordinii era cu atât mai necesară cu cât, încă din 7 septembrie, sovieticii organizaseră la Craiova o bază de aprovizionare¹⁰ pentru Armata populară de eliberare a Iugoslaviei.

Pe 4 octombrie, Comisia Aliată (Sovietică) de control al aplicării Armistițiului, în acord cu Guvernul român, hotărăște să trimită la Craiova un reprezentat ofițer, însoțit de personalul necesar pentru a supraveghea modul cum se execută clauzele Armistițiului. „Prefecții de județe – se arată în ordinul M.A.I. nr. 3395 – vor asigura cazarea și hrana acestui personal și vor face toate înlesnirile necesare pentru ca reprezentanții Comisiunii de Control să poată funcționa în condițiuni optime, asigurându-se totodată o conlucrare efectivă și rodnică”¹¹. Pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere a reprezentanților Comisiei Aliate de control, M.A.I. ceruse un credit Ministerului de Finanțe.

Printr-o adresă (No. S – 110 din 29 Noiembrie 1944), Comisia Aliată (Sovietică) de control comunică M.A.I. numele reprezentanților: Împuternicitul Comisiei Aliate de control pentru provincia Oltenia este maiorul de gardă A. A. Rozanov, ajutat de maiorul V. M. Zaharcenco, iar Împuternicitul Comisiei Aliate de control pentru județul Dolj este Lt. Colonel L. N. Voroșilov, ajutat de căpitanul A. V. Trandafir¹².

Între anii 1944-1947, Comisia Aliată (Sovietică) a funcționat în imobilul (palatul) Vorvoreanu¹³ din str. Buzești nr. 34. Cererile și ordinele lui Voroșilov și, apoi, din 1946, ale succesorului său, Lt.-colonelul Vasili Uskov, vor fi executate cu promptitudine de către autoritățile române. În *Raportul de activitate*

prânzului, și ne este cunoscut din raportul înaintat chestorului de către polițistul St. Pârvulescu, care sosește imediat la fața locului: „Doi ofițeri ruși mergeau cu o trăsură condusă de un soldat rus pe strada Sf. Spiridon cu direcția Str. Vasile Alecsandri, la intersecția acestor străzi cu Bulevardul Carol au fost tamponați ușor de un auto-Camion aparținând Aviației la volanul căruia se afla un soldat din aceiași armă. Lângă soldatul conducător al Auto-Camionului se afla un Dn. Colonel Român și o Doamnă. În auto Camion se afla mai multă mobilă și câțiva soldați români din Aviație. Pentru motivul că Auto-Camionul a circulat cu viteză mare și din cauza aceasta trăsura ofițerilor ruși a fost tamponată ușor (deși dnii ofițeri ruși erau datori să dea prioritate conform legilor noastre de circulație), s-au înfuriat și dându-se jos din trăsură au somat ocupanții din auto camion să se dea jos, lucru pe care ocupanții l-au și executat. După aceasta au luat Colonelul român și au început a-l îmbrânci, ofițerul nostru neopunându-se la aceste bruscări. Au mai apărut alți soldați ruși, iar unul dintre aceștia sau chiar ocupanții din trăsură au încercat să tragă într-un soldat român. Pentru a nu fi împușcat, acesta a manevrat arma cu repeziune și a descărcat arma sa în adversar, omorându-l pe loc. Dupe aceasta a fugit cu direcția Biserica Sf. Spiridon. Nu am putut stabili cum a fost ucis celălalt militar rus” (S.J.A.N. Dolj, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 40/1944, ff. 296-297).

¹⁰ *Misiunile lui A. I. Vâșinski în România. Documente secrete*, București, 1997, p. 75.

¹¹ S.J.A.N. Dolj, Fond Inspectoratul General Ad-tiv Craiova, dosar 66/1944, filă nenumărată.

¹² Idem, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 40/1944, f. 501.

¹³ Clădirea era folosită și de N.K.V.D. În vara anului 1945, Cicerone Ionițoiu este răpit noaptea de pe stradă de către căpitanul N.K.V.D., Vasiliev Petrov, adus „în curtea casei boierești a lui Ion Vârvoreanu, unde astăzi este instalată cancelaria Mitropoliei Oltenia”, anchetat și bătut într-o cameră mare de la parter ce servea de birou și închis într-o încăpere cu gratii de la subsol (Cicerone Ionițoiu, *op. cit.*, pp. 46-47).

pe luna Ianuarie 1947, primarul Craiovei arată că: „S-au executat în mod integral toate ordinele superioare și cererile adresate nouă de către armata sovietică în legătură cu executarea convenției de armistițiu”¹⁴.

În instalarea trupelor sovietice la Craiova se disting două etape cuprinse între septembrie 1944 – mai 1945 și mai 1945 – august 1949.

În prima etapă, ocupația militară pare să fie provizorie. Războiul fiind în plină desfășurare, rușii staționează câteva zile sau săptămâni la Craiova, după care se îndreaptă spre frontul de vest. De exemplu, pe str. Jitianu și Calea Dunării, aflate pe raza Circumscripției 6 Poliție, locuiseră în luna octombrie 1944, în câteva zeci de camere rechiziționate: un Comandament, o Unitate de Geniu, Unitatea 265, Spitalul Unității Sovietice de la Barieră și alte unități militare. Pe 23 octombrie, rușii plecaseră, astfel că, șeful Circ. 6. Poliție raporta chestorului „că în prezent, nu avem în raza acestei Circ. Polițienești, trupe sovietice cartiruite”¹⁵. Aceste venituri și plecări nu scapă atenției craiovenilor: „De la soția mea dela Craiova – notează magistratul Năvârlie pe 1 octombrie – am primit știrea că au mai plecat din acel oraș trupe rusești și-au rămas mai puține”¹⁶.

La începutul lunii noiembrie, Prefectura Dolj, în colaborare cu Primăria, înființează cantine „pentru ofițeri și trupa sovietică ce trec izolat prin Craiova”¹⁷, iar pe 11 noiembrie, șefii autorităților (primarul, prefectul, șeful de Stat Major și comandantul garnizoanei) sunt convocați de Vorosilov „în scop de a se hotărî de urgență măsurile ce trebuiesc luate în vederea organizării a patru spitale necesare unui număr de aproximativ 3.800 de paturi pentru Armata Sovietică; de asemenea, s-a cerut localuri necesare pentru trei servicii speciale (aprox. 50-60 camere)”¹⁸.

Rechiziționarea de camere mobilate (pentru ofițeri), goale (pentru soldați) și de clădiri (pentru instituțiile militare sovietice) a constituit o preocupare permanentă a Poliției craiovene. Polițiștii, ajutați de delegați ai Armatei (Cercul Teritorial), Primăriei și Prefecturii și, uneori, însoțiți chiar de ofițeri sovietici, verificau periodic casele din raza circumscripției lor, raportând numărul camerelor disponibile.

În toamna anului 1944, orașul era supraaglomerat din cauza miilor de refugiați care-și găsiseră adăpost la Craiova, în vreme ce, în anumite zone ale orașului, casele oamenilor purtau urmele bombardamentelor aliate din vară. Un

¹⁴ S.J.A.N. Dolj, Fond Inspectoratul General Ad-tiv Craiova, dosar 36/1947, f. 9.

¹⁵ Idem, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 17/1945, ff. 84-85.

¹⁶ Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. I, p. 30.

¹⁷ S.J.A.N. Dolj, Fond Inspectoratul General Ad-tiv Craiova, dosar 66/1944, f. 72: „Restaurantul Mordunescu din Calea Unirii colț cu C. A. Rosetti să servească masă la ofițeri, iar Restaurantul Petre Florescu, din str. Kogălniceanu No. 14, la trupă”.

¹⁸ *Ibidem*, f. 74. Cele patru spitale vor fi instalate, la indicațiile ofițerilor sovietici, în Cazarma Pionieri (pentru triaj), Cazarma Reg. 14 Artilerie (pentru spital chirurgical), Cazarma Reg. 1 Dorobanți (pentru spitalul răniți ușor) și la Școala de Moașe din str. Sf. Mina (pentru contagioși).

comisar de la Circ. 6 Poliție, căruia Comenduirea Pieței Craiova îi ceruse să rechiziționeze „încă un număr de 25 camere pentru ofițeri români și ruși”, arată că, în ciuda insistențelor făcute asupra locatarilor, n-a reușit să găsească decât șase camere „întrucât în raza acestui comisariat nu se pot găsi camere mai multe, majoritatea populației fiind sinistrată și încă mai sunt refugiați care dețin câte 2-3 camere în fiecare imobil”¹⁹.

Exceptate de la rechiziție erau casele militarilor români activi, de la care – potrivit ordinului Comisiei Aliate (Sovietice) de control din România – „nu se rechiziționează camere pentru nevoile armatei roșii”²⁰.

Cu toate dificultățile, între 1-30 noiembrie, cele 6 Circ. de Poliție reușiseră să rechiziționeze circa 400 de camere și locuințe²¹. Cele mai multe se aflau în Circ. 5 (cca 140), pe străzi precum: Caracal, Cazărmii, Bolintineanu, Crucea de Piatră, Toți Sfinții, I. G. Duca ș.a., și în Circ. 4 (cca 70), pe străzile: Cuza Vodă, Calea București, B-dul Carol, N. Bălcescu ș.a.; în timp ce, în Circ. 3 abia se găsiseră câteva camere.

Printre străzile cu o densă prezență sovietică se numărau: Caracal, Cazărmii, Severinului, Brestei, Calea București, B-dul Carol și chiar Unirii – principala arteră a orașului.

Pe lângă casa lui Vorvoreanu și alte imobile²² au fost ocupate în întregime: casa Chintescu (Unirii 124), Giuvăra (Aurelian 6), Calețeanu (Gh. Chițu 5), Pleșea (Negru Vodă 17), Angelescu (Pr. Nicolae 20), Corlățeanu (Ecaterina Teodoroiu 7), Vulcănescu (Negru Vodă 5) ș.a.

De asemenea, au fost rechiziționate, pentru folosință îndelungată, hotelurile din centrul Craiovei. În Hotel New York, rușii se cazaseră în 46 de camere pentru un interval de 143 de zile; în Hotel Imperial (str. Kogălniceanu) stăteau în 67 de camere pentru 202 zile; în Hotel Minerva dețineau 20 de camere pentru 152 de zile; iar în hotelul lui Gh. Marinescu (str. Buzești) și în alte trei hoteluri de pe str. Cuza Vodă, ocupaseră 46 de camere pentru 40-47 de zile. Foarte mulțumiți²³ – după cum afirmă administratorul – sunt sovieticii și de Hotel Palace, pe care îl rechiziționează în întregime, în februarie 1945, pentru ca în martie, să păstreze doar primul etaj, iar în aprilie trei camere. În iulie 1945, se întorc și rechiziționează din nou tot hotelul.

În a doua etapă, care debutează în luna mai 1945, prezența militară sovietică devine masivă, iar ocupația capătă un caracter stabil.

După sfârșitul războiului în Europa, rușii au răgazul necesar de a-și organiza temeinic ocupația în teritoriile aflate sub dominația Armatei Roșii.

¹⁹ Idem, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 17/1945, f. 42.

²⁰ *Ibidem*, dosar 16/1945, f. 113 (Adresa din 6 august 1945 a lui Voroșilov către Chestura Poliției Craiova).

²¹ *Ibidem*, dosar 17/1945, ff. 40-77.

²² *Ibidem*, f. 80: *Situație de imobilele și camerele puse la dispoziția armatelor sovietice la data de 25 Octombrie 1944.*

²³ *Ibidem*, dosar 16/1945, f. 156.

La Craiova, nu întârzie să-și facă apariția numeroase unități și formațiuni militare: *Unitatea de Aviație rusă, Unitatea militară nr. 01366, Formațiunea sovietică nr. 92722, Unitatea militară nr. 03892, Formațiunea sovietică nr. 71371, Unitatea militară nr. 93597, Unitatea militară nr. 24345, Spitalul Militar Sovietic de Evacuare nr. 280, Formațiunea sovietică nr. 03292F, Unitatea militară nr. 53622 – condusă de maiorul Cliușnicov, Oficiul Poștal Militar Sovietic nr. 68-274, Unitatea militară nr. 24077 – condusă de maior Zaharov, Spitalul Sovietic nr. 24-404, Unitatea militară nr. 92117, Policlinica Sovietică nr. 51119, Regimentul Rus Telef. Nr. 2795, Spitalul Militar Sovietic nr. 32-49, Spitalul Sovietic din Calea Brestei 36, Unitatea Sovietică nr. 35775 (Laboratorul Sanitaro-Epidemic al unității militare nr. 1), Cenzura sovietică Oficiul transmisiuni sovietic, Comandamentul Sovietic Aerodrom, Centrul de informații sovietic, Spitalul Sovietic Reg. I Dorobanți. Cel puțin o parte dintre aceste trupe aparțineau Armatei 57 Sovietice²⁴.*

Un *Înalt Comandament Sovietic* (cu sediul în Palatul Justiției) reprezenta autoritatea militară supremă în orașul Craiova. Nu lipseau nici trupele N.K.V.D., al căror comandament militar se instalase, în vara anului 1947, în imobilul din str. Mihai Bravu 10²⁵.

Pentru cartiruirea Armatei Roșii vor fi evacuate instituții de stat, școli și licee, cazărmi, imobile particulare, hoteluri, iar majoritatea craioveilor vor fi obligați să găzduiască în casele lor ofițeri și soldați sovietici.

Într-un ritm susținut, între anii 1945-1947, rușii vin și se instalează în oraș. La începutul anului 1947, fenomenul era în plină desfășurare. Potrivit unui raport al primarului: „S-a continuat a se da cel mai larg și nelimitat concurs la rechiziționarea locuințelor necesare pentru cartiruirea armatei sovietice, în care scop s-a pus la dispoziția Biroului de Cartiruire, special înființat pe lângă Primăria acestui Municipiu, un număr de 11 funcționari municipali, spre a colabora la cartiruirile menționate cu organele sovietice militare și cele polițienesti locale”²⁶.

A existat însă și un moment când rușii au luat o decizie curioasă.

În vara anului 1945, nesfârșitele rechiziții încetează brusc. Pe 7 iunie 1945, Vorosilov ordonă: „Se sistează orice rechiziționări de imobile necesare unităților sovietice până la noi ordine. Orice cerere din partea Comandanților unităților sovietice să nu se ia în considerație”²⁷. Noile ordine ajung foarte repede

²⁴ *Ibidem*, f. 192: Șeful serviciului Cartiruirii Armatei 57 Sovietice era maiorul inginer Șteinboc. Pe 5 ianuarie 1946, aprobă cererea căpitanului comandor aviator, Govela Ioan, comandantul Flotilei 2 Vânătoare, de a fi scutit de rechiziție imobilul în care acesta locuia.

²⁵ *Idem*, Fond Inspectoratul General Ad-tiv Craiova, dosar 17/1947, filă nenumărată.

²⁶ *Ibidem*, dosar 36/1947, f. 9.

²⁷ *Idem*, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 16/1945, f. 80.

la Craiova. Pe 18 iunie, sovieticii cer „meseriașii necesari pentru repararea cazărmilor ce se vor ocupa de către trupele sovietice aliate”²⁸.

Toate cazărmile²⁹ (Cazarma Reg. 26 Dorobanți, Cazarma Reg. 9 Art., Cazarma Reg. 1 Art. grea, Cazarma Reg. 14 artilerie, Cazarma Alionul) vor fi ocupate de ruși, astfel încât, atunci când militarii români se vor întoarce de pe front, vor fi adăpostiți în Parcul Romanescu³⁰. Pentru lucrările de văuire și tencuire a cazărmilor au fost angajați, prin Cercul Teritorial Dolj, antreprenorii Bruno Tamburini, Ion Panduru, Ferdinand Bulfon, Leonardo Mander, Michel Mander, Butnaru, Carlo Dallabarba și ing. Dumitrescu.

La aeroportul din Craiova, sovieticii se pregăteau pentru o activitate intensă. După ce, pe 19 iunie 1945, câteva zeci de camere de pe str. Cuza Vodă erau rechiziționate pentru aviatorii³¹ sosiți în oraș, două zile mai târziu, locotenentul aviator Davâdov solicita „trei vopsitori necesari amenajării aerodromului Craiova”³².

Școlile și liceele au căpătat diverse destinații: Liceul de fete „Elena Cuza” – *Comandament Sovietic*; Liceul militar „D. A. Sturza”, Liceul Ortodox de fete și Școala Normală de fete – *spitale*; Școala Primară „Obedeanu” și Școala Primară „Madona Dudu” – *unități militare*. Pe 11 iulie 1945, *Formațiunea Sovietică nr. 03292F* ocupă Colegiul „Carol I”, pe 17 noiembrie îl evacuează pentru începerea cursurilor școlare³³, iar în februarie 1946, documentele îl menționează ca fiind ocupat în întregime³⁴.

După evacuarea instanțelor judecătorești, Palatul de Justiție devine sediul Înalțului Comandament Sovietic (1945-1947). La plecarea rușilor se constată „că sunt numeroase lipsuri în covoare, draperii, clențe de uși etc., iar starea de curățenie lasă mult de dorit”³⁵.

Rând pe rând, sunt rechiziționate: clădiri în care se aflau serviciile ale Primăriei (Întreprinderile Municipiului Craiova – Salubritatea), Inspectorate, Întreprinderi particulare (Fabrica Florica, Atelierele de Reparații Waidman, Soc. Distribuția, Soc. Carpatina, Localul Fraților Spirtaru din b-dul Carol,

²⁸ *Ibidem*, f. 88. Pe 20 iunie 1945, magistratul Năvârlie notează în jurnal: „Se zvonește cu insistență că noi armate ruse se vor instala în România. Țara care de acum simte lipsa alimentării, va trece, în viitor, desigur, printr-o criză... după ce deja țara e plină de ruși, va mai veni o armată de câteva sute de mii de oameni, rusească, ce se va retrage din Austria unde se spune că nu are cu ce se hrăni, se va instala la noi în țară, mai ales în Oltenia... La Craiova s-au și făcut rechiziții de clădiri în vederea instalării rușilor care, de altfel, se vor întinde în toate satele” (Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. I, pp. 109-110).

²⁹ S.J.A.N. Dolj, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 16/1945, f. 89.

³⁰ Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. I, p. 121.

³¹ S.J.A.N. Dolj, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 16/1945, ff. 71-72.

³² *Ibidem*, f. 92.

³³ *Ibidem*, f. 183.

³⁴ *Ibidem*, f. 242.

³⁵ Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. II, p. 67; vezi și *Istoria Baroului Dolj în documente 1911-1957*, Ediție îngrijită de dr. Șerban Pătrașcu, București, Editura Universul Juridic, 2015, pp. 319-321.

magazinul lui Medina ș.a.), casele unor personalități (Virgil Potârcă, St. B. Drugă, Mendel, Grigore Pleșea, Iancu Isvoranu ș.a.).

Nu scapă de rechiziție nici grandiosul Palat Mihail, în care se instalează ARLUS-ul Filiala Dolj³⁶.

Pe 14 iulie 1945, un craiovean care lipsise două luni din oraș găsește Craiova total schimbată: „Până la Caracal, prin sate, aproape că nu se văd ruși, în schimb, Caracalul și Craiova, și mai ales Craiova și satele din jurul ei, înțesate de armata rusă. În Craiova, cazărmile pe lângă care trecem sunt ocupate de ei, pe străzi, în toate direcțiile, forfotesc ofițeri și soldați ruși în mașini sau pe jos. Palatul Justiției, numeroase școli și alte clădiri au fost complet evacuate de români pentru a fi ocupate de ei. Aproape din fiecare casă s-au luat camere pentru ofițeri ruși, trupa locuind în cazărmi”³⁷. Și tot el notează: „Se spune că viața în Craiova a devenit foarte grea. Marea majoritate a alimentelor e acaparată de armata rusă”³⁸.

Ocupația rusească este principalul subiect de discuție: „Astăzi, în România, când două persoane se întâlnesc nu vorbesc altceva decât despre ruși, care ne ocupă casele și ne consumă alimentele, și se întreabă când oare vor scăpa de ei, lucru pe care toată lumea îl dorește cu cea mai mare ardoare a sufletului”³⁹.

Nerăbdători să afle răspunsul la această întrebare, câțiva craioveni cer ajutorul spiritelor: „Astăzi [20 iulie 1945 – n. n.] la profesorul Fortunescu am asistat la o ședință de spiritism. Ni s-a comunicat, între altele, că rușii vor părăsi definitiv, la sfârșitul lunii august, Țara Românească”⁴⁰.

Deși orașul este plin de militari sovietici, nu conțin rechizițiile de camere de la cetățeni.

Pe 16 august 1945, chestorul Poliției ordona tuturor celor 6 Circ. de Poliție să raporteze zilnic, până la orele 19, toate locuințele ce eventual ar rămâne goale. Până pe 9 septembrie, vor găsi cu greu doar opt camere în tot orașul, rapoartele lor zilnice fiind aproape identice: „Până în prezent nu au rămas imobile goale prin plecarea ostașilor sovietici și nici alte camere libere”⁴¹. Deoarece chestorul insistă printr-un nou ordin (nr. 5520/9 sept. 1945), șeful Circ. 3 Poliție raportează⁴², a doua zi, că „verificând câteva străzi din raza acestui comisariat până în prezent, nu am găsit camere goale sau mobilate”.

³⁶ S.J.A.N. Dolj, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 16/1945, f. 250: *Tablou de imobilele proprietatea Statului, județelor, Comunelor, Instituțiilor sau Întreprinderilor publice ocupate de trupele, Comandamentele și autoritățile sovietice.*

³⁷ Constantin I. Năvârlie, *op. cit.*, vol. I, p. 117.

³⁸ *Ibidem*, p. 112.

³⁹ *Ibidem*, p. 131.

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 118-119.

⁴¹ S.J.A.N. Dolj, Fond Chestura Poliției Craiova, dosar 17/1945, ff. 123-124.

⁴² *Ibidem*, f. 133.

Documentele menționează și dese încercări ale rușilor de a se instala prin forță în locuințele cetățenilor.

Vasile Ungureanu, din str. Bolintineanu 6, care locuia cu familia compusă din nouă persoane, în două camere, reclamă comandantului sovietic al orașului Craiova că „în nenumărate rânduri vin ofițeri și soldați ruși și îmi forțează locuința și domiciliul meu, sub pretext că vor camere” și roagă să i se elibereze o dovadă „spre a fi opri de a face violențe și forțarea ușilor cum au mai făcut, fără Poliția Română sau ordin de rechiziție”⁴³.

Nicolae Doncea, din str. Lipsyani 12, se plânge chestorului că un militar rus i-a pus în vedere ca în două ore să elibereze camerele în care locuia fiica lui. Când Doncea încearcă să-l convingă să-și găsească în altă parte, rusul îi spune „că aici îi place și aici vrea să se mute, iar dacă mai zic ceva mă arestează”⁴⁴.

Cei mai mulți dintre craioveni sunt puternic afectați de rechiziții. Preotul Marin Popa-Nemou, din str. Obedeanu 6, arată Comandamentului Sovietic că are „absolută nevoie” să folosească și cea de-a doua cameră a locuinței ocupată de ruși, deoarece stă înghesuit cu familia, compusă din șase persoane, într-o singură cameră⁴⁵. În aceeași situație se afla și Ioan Grigorescu, din str. Luminei 23, care, revoltat, le scrie rușilor că „subsemnatul nu mai pot duce o astfel de viață”⁴⁶. Bolnav de tuberculoză, inginerul Hulubei, din b-dul Carol 91, era nevoit să doarmă împreună cu familia lui (patru persoane) într-o cameră.

Semn al prezenței militare sovietice, tot mai accentuate, rechizițiile vor continua, fără oprire, și în anii următori.

O razie de mari proporții, în scopul depistării de camere libere, are loc în luna februarie 1946. Pe 5 februarie, comisiile formate din delegați ai Poliției, Primăriei și ofițeri sovietici vor pleca pe teren, pornind de la sediul Comisiei Aliate (Sovietice) de control, pentru „a se face un nou control al camerelor de locuit”⁴⁷.

L' ARMÉE ROUGE A CRAIOVA ENTRE 1944-1949 (I)

(Résumé)

L'étude, basée sur des documents inédites, essaie de décrire la dynamique et l'ampleur de l'occupation militaire soviétique de la ville entre les années 1944-1949. En vertu de ce groupe professionnel militaire, il y a deux phases distinctes: la première phase (septembre 1944-mai 1945), dans laquelle l'occupation semble être de nature transitoire et la deuxième étape (1946-août 1949) marquée par une présence militaire

⁴³ *Ibidem*, dosar 16/1945, f. 264.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 161-163.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 199.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 194.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 231.

massive. En 1949, a eu lieu le retrait des troupes soviétiques pour mettre fin à une occupation sévère et oppressive pour les citoyens de la ville.

Mots-clés: L' Armée Rouge, occupation militaire, Craiova, des réquisition, la Second Guerre Mondiale.